TÄHTVERE KUUKIRI

DETSEMBER 2023 NR 11 TASUTA

Tähtvere Elu

Tartu jõululinnas jagub tegevusi terveks pühadeperioodiks

Foto: Mana Kaasik

Armastatud Tartu jõululinn tuleb taas, tuues endaga kaasa jõulumaagia ja tegevusi igale tartlasele ja Tartu külalisele. Jõululinn koos uisuväljakuga on avatud 3. detsembrist 7. jaanuarini, valguskettidest ümbritsetud uisuväljak jääb avatuks kuni 3. märtsini.

Advendiaja algusest saab uutes klaaspaviljonides maitsta piparkooke ja sooja jooki. Põnevat uudistamist pakuvad majakestes Tartu 2024, Tartu laulu- ja tantsupidu, Tartu Maraton, Thermory ja Huum ning Arhitektuurikool. Samuti ootavad raeplatsil laste lemmik põhumaja, kiik ja karussellid, jõulusäras lühter ja jõulupuu. Majakestes toimuvad töötoad ja näidatakse joonisfilme.

Pühapäeviti süüdatakse jõululinnas advendiküünal ja jõululaupäeval kuulutatakse koos linnapeaga välja jõulurahu. Kolmapäeviti ja pühapäeviti saab juhendaja eestvedamisel harjutada uisusammu ning 9. ja 16. detsembril juttu ajada jõuluvana endaga. Raeplatsile jõuavad ladina tantsud ja rahvatantsijad, jõuluvanade talimängud, noorsootöö keskuse õpitoad ja aastale paneb punkti õnnevalamine koos Gaute Kivistikuga.

Täpsema Tartu jõululinna programmi ja tegevused leiab kodulehelt www.tartukorraldab.ee.

Mari-Liis Koemets

Väljavõtteid jõululinna programmist

❄ **9. detsembril kell 13** Tartu talvine tantsupäev

Tantsupäev toob lumisele raeplatsile tantsima sajad rahvatantsijad, kes esitavad pealtvaatajatele tunni jooksul toreda ja tempoka folkloorse kava. Tantsuks mängivad Rasmus Kadaja (Eesti lõõtspill ja karmoška) ning Ott-Mait Põldsepp (akustiline kitarr).

❄ **10. detsembril kell 17** teise advendiküünla süütamise tseremoonia

❄ **17. detsembril kell 17** kolmanda advendiküünla süütamise tseremoonia

❄ **24. detsembril kell 12** jõulurahu väljakuulutamine Tartus

Jõulurahu kuulutamine on üks ilusamaid ja vanemaid Skandinaavia jõulutraditsioone, mis ulatub 17. sajandisse Rootsi kuninganna Kristiina aega. Tartus kuulutavad jõulurahu välja Tartu linnapea Urmas Klaas ja EELK Tartu praost Kristjan Luhamaa. Neid abistavad raeplatsil jõuluvana Jolle ja jõulumoor Asti.

Tartu 2024. aasta eelarve keskmes on haridus ja kultuur

Tartu linnavalitsus saatis volikogule arutamiseks järgmise aasta linnaeelarve eelnõu, mille kogumaht on 305,5 miljonit eurot. Eelarve kasvab võrreldes käesoleva aasta täpsustatud eelarvega 2 protsenti.

Linna tuleva aasta eelarve eelnõus on kesksel kohal investeeringud haridusse ning linlaste elukeskkonda ja Euroopa kultuuripealinn koos laulu- ja tantsupeoga. Samuti jätkab Tartu kliima- ja energiakava elluviimist. Keerulistest majandusoludest tingituna oli eelarve koostamisel läbivaks teemaks säästlikkus ja kulude kokkuhoid.

„Vaatamata sellele, et tuli otsida kokkuhoiuvõimalusi, jätkame tuleval aastal oma koolide ja lasteaedade rekonstrueerimise kavaga, alustame Sõpruse silla taastamist ning ehitame välja Põhja puiestee läbimurde. Muidugi annab kogu aastale tooni Euroopa kultuuripealinna mitmekülgne programm," ütles Tartu linnapea Urmas Klaas.

Linna põhitegevuse tulud on tuleval aastal 238 miljonit eurot, mis kasvavad võrreldes tänavusega 5%. Suurim tuluallikas on üksikisiku tulumaks, mida planeeritakse eelarvesse 138 miljonit eurot. Tulumaksu laekumine suureneb võrreldes selle aastaga 15 miljoni euro võrra (12%) ja tuleneb nii palgataseme tõusust kui ka kohalike omavalitsuste rahastamissüsteemi muudatustest. Riigilt ja muudelt institutsioonidelt saadavaid toetusi on planeeritud eelarvesse 66 miljonit eurot ning kaupade ja teenuste müügist 29 miljonit eurot.

Põhitegevuse kuludeks on eelarves 234 miljonit eurot. Kulud kasvavad võrreldes käesoleva aastaga 6 miljoni euro võrra ehk 3%. Tööjõukulud on tuleval aastal 119 miljonit eurot ning need moodustavad enam kui poole linna põhitegevuse kuludest. Palgakuludes 76% ehk 91 miljonit eurot moodustavad hariduse valdkonna kulud. Kokku on tööjõukulude kasvuks kavandatud 3 miljonit eurot ehk 2,4% rohkem kui sel aastal. Majandamiskuludeks on planeeritud 79 miljonit eurot ja need vähenevad 1% ehk 700 tuhande eurot võrra. Linna eelarvest kulub endiselt kõige rohkem raha haridusele, kuid olulised väljaminekud on 2024. aastal seotud ka kultuuripealinna ja hooldereformiga. Suur osa investeeringutest kulub ka teede- ja tänavate korrahoiule ning taastamisele.

Linna makstavateks toetusteks on planeeritud 35 miljonit eurot. Toetused kasvavad võrreldes käesoleva aastaga 4 miljonit eurot ehk 13%. Suuremad eraldised lähevad eralasteaedadele ja -hoidudele, sotsiaal-, kultuuri-, spordi ja huvihariduse valdkonda ning kultuuripealinna tegevusteks.

„Järgmise aasta eelarve maht on tänavuse aastaga võrreldes küll ligi 7 miljoni euro võrra suurem, kuid see ei anna meile võimalust suurematekskulutusteks," ütles abilinnapea Meelis Leidt. „Pigem vastupidi – erinevalt varasematest aastatest on 2024. aasta eelarvel väga suur rõhk linna kulude vähendamisel. Üldine hinnatõus ja riigi poolt juurde tulnud ülesanded on sundinud otsima kokkuhoiukohti. Eelarveaastat mõjutab oluliselt ka hoolde-reform, mille tulemusena peab linn leidma oma vahenditest katte vähemalt 1,7 miljoni euro suurusele lisakulule," lisas Leidt.

Linna investeeringute eelarveks on 59 miljonit, mis on 2 miljoni euro võrra väiksem kui sel aastal. Suuremad objektid on haridusvaldkonnas: Karlova kooli ja Tähtvere lasteaia rekonstrueerimine ning Helliku lasteaia ehitamine. Suurematest taristuobjektidest on olulise tähtsusega Sõpruse silla esimese poole rekonstrueerimine, Põhja puiestee pikenduse väljaehitamine Muuseumi teele, Puiestee tänava lõigu (Roosi-Paju) renoveerimine ning jalgrattateede võrgu väljaehitamisega alustamine. Tüve tänavale kerkib uus sotsiaalüürimaja ja jätkatakse ettevalmistusi südalinna kultuurikeskuse rajamiseks.

Linn kavandab tuleval aastal kaasata laenuraha 43 miljonit eurot, millest 30 miljonit kulub uute investeeringute rahastamiseks ja 13 miljonit eurot olemasolevate laenude refinantseerimiseks. Linna netovõlakoormus tõuseb 71%-le, mis jääb alla lubatud 80%.

Helle Tolmoff

Foto: Tarmo Haud

Puude raskusastme tuvastamise taotluse esitamine muutus lihtsamaks

Alates novembrist saab sotsiaalkindlustusameti iseteeninduskeskkonnas esitada lapse ja vanaduspensionieelise puude raskusastme tuvastamise taotlusi. Lihtsustus ka taotluse täitmine.

„Nüüdsest on taotlused juba eeltäidetud meile teada olevate andmetega inimese kohta," ütles sotsiaalkindlustusameti ekspertiisi ja abivahendite talituse nõuniku Kalev Härk.

„Täiendavalt võtsime laste ja eakate jaoks kasutusele uuendusliku enesehinnangu küsimustiku, mis aitab ekspertarstidel paremini mõista inimese terviseseisundist tulenevaid tegutsemis- ja osalusvõime piiranguid. Loodame, et need muudatused toetavad inimest taotlemisel ja teevad selle tema jaoks kasutajasõbralikumaks," lisas Härk.

Puude raskusastme tuvastamise taotlemiseks tuleb sisse logida sotsiaalkindlustusameti iseteenindusse ja seejärel liikuda menüüst „Minu toetused ja teenused" lehele ning sealt valida „Puude tuvastamine". Kui taotlus esitatakse lapse puude raskusastme tuvastamiseks, tuleb „Minu toetused ja teenused" lehele liikuda mitte enda, vaid lapse nime alt.

Iseteeninduses esitatud taotluse saab amet kiiremini üle vaadata. Siiski saab soovi korral taotluse esitada ka e-kirjaga info@sotsiaalkindlustusamet.ee, posti teel aadressil Paldiski mnt 80, 15092 Tallinn või külastades lähimat klienditeenindust.

Uue lahenduse kohta saab tagasisidet anda läbi iseteeninduse suhtluskanali või e-kirjaga info@sotsiaalkindlustusamet.ee.

Sotsiaalkindlustusamet

Emajõe kaldapromenaad on valmis

Foto: Kelin Luits

Promenaadi valmimine annab tartlastele suurepärase võimaluse otse linnasüdames aega veeta ning kesklinna melu nautida. "Emajõe kaldapromenaad aitab Emajõge paremini linnaruumiga siduda ning selle valmimine vahetult enne Tartu 2024 avapidustusi annab lisandväärtust nii kultuuripealinnale kui ka linnale laiemalt," ütles Tartu linnapea Urmas Klaas.

Tööde käigus rekonstrueeriti kaldakindlustus ja kaldapealsed käiguteed Kaarsillast kuni Atlantiseni. Jõe äärde ehitati erineva kõrguse ja laiusega trepistikud, platvormid, kohvikuteala ja vaateterrassid. Kõrgemal kaldal valmis uus kergliiklustee, mis võimaldab mugavalt kulgeda mööda piki Emajõe vasakkallast.

TajuRuumi maastikuarhitekt Edgar Kaare sõnul on Rahu ja Kaarsilla vahelise Emajõe kaldalõigu puhul tegemist ühe vähestest päikesele avatud lõikudega, mis pakub nüüd senisest rohkem meeldivaid ajaveetmise võimalusi. "Lisandunud astmestikuga avanevad seninägematud jõevaated, siin saab tantsida, musitseerida, jutelda või lihtsalt niisama peesitada," ütles Kaare. Maastikuarhitekti sõnul seoti kalda värskenduskuuriga endine Kaunase ja Atlantise hoone ning Kaarsild koos Koidula ja Jannseni mälestusväljakuga lahutamatuks arhitektuuriansambliks.

Emajõe vasakkalda kaldakindlustuse projekteerimisel lähtuti TajuRuum OÜ tehtud eskiislahendusest. Rekonstrueerimise projekti koostas OÜ Tinter-Projekt. Emajõe vasakkalda promenaadi ehitas GRK Eesti AS ja tööde kogumaksumus oli 1,7 miljonit eurot.

Sille Võsaste

Tartu ootab kandidaate kultuurikandjate ning noorte ja spordi valdkondade edendajate tunnustamiseks

Kuni 23. detsembrini saab esitada ettepanekuid kultuuri, spordi, noorsootöö ja huvihariduse 2023. aasta aunimetuste andmiseks.

Tartu linnaportaalis saab kandidaate esitada üheksale kultuuri-, kuuele noorsootöö ja huvihariduse ning seitsmele spordivaldkonna aunimetusele. Kandidaate saavad esitada nii eraisikud kui ka organisatsioonid. Ettepanek peab sisaldama aunimetuse kategooriat, kandidaadi nime ja kirjeldust ning kandidaadiks esitamise põhjendust.

Esitatud kandidaatide seast valivad valdkondlikest ekspertidest ja linna esindajatest koosnevad komisjonid välja aunimetuste nominendid ja laureaadid, kelle nimed avalikustatakse 2024. aasta alguses toimuvatel tunnustusüritustel.

Mahlategija ja maheõunte kasvataja Kaja Ris

Pihva külas Tartu-Viljandi maantee ääres püüab pilku Marjapuu Mahlakoja silt. Uurin selle perenaiselt Kaja Ristmäelt, kuidas tänavune mahlaaasta läks?

Kuigi sel aastal oli õunasaak Tartumaal kevadiste külmade tõttu suhteliselt tagasihoidlik, oli mahlapressimist päris palju. Päevas pressisime üle 500 kg õunu. Õuntest pressitud mahla ma kuumutan ja pakin 3-liitrisesse pakendisse. Mahlakojas on mul abiks abikaasa Märt ja aeg-ajalt ka ülikoolis õppivad suuremad lapsed. Kuna mahla pressimise teenust pakume teiste talutööde kõrvalt, siis aeg-ajalt tuleb inimestele ka ära öelda.

Mahlapressimise hooaeg lõppes sel aastal oktoobri eelviimasel nädalal, siis algasid meil õunaaias istutustööd. Viljandi maantee äärde rajatud viljapuuaeda istutasime tänavu 500 õunapuud, 200 pirnipuud ja 150 ploomipuud.

Millal ja kuidas sai teist Pihva küla elanik?

Pihva külla tulin elama 2010. aastal, kui kohtusin ja abiellusin Märdiga, kes elas Pihva külas oma talus juba sünnist saati. Kuni selle ajani Elasin Tartu linnas linnainimese elu, aga kõikvõimalikud maatööd olid mulle alati meeldinud. Tundsin ennast siin Pihva külas suure talu majapidamises kohe väga koduselt. Hakkasin õuele lillepeenraid tegema ja varsti ka uut juurviljaaeda rajama, sest vana aed jäi suurte puude varju ja seal ei tahtnud taimed enam hästi kasvada.

Mis eriala inimene ise olete?

Õppisin Tartu Ülikoolis georgaafiat, kitsamaks erialaks oli maastikuökoloogia. Hiljem täiendasin ennas geoinformaatikas, mis kõige laiemas mõistes tähendab ruumiandmete töötlemist ja kaartide joonistamist arvutis. Töötasin Tartu linnas erinevates firmades andmeanalüütikuna ja erinevate teemakaartide koostajana. Kui tulin Pihva külla elama, siis jätkasin mitu aastat linnas tööl käimist, kuid mõte sellest, et saaksin hakata oma talupidamises endale palka teenima, oli kogu aeg peas olemas ja ootas oma aega. Kui pere pesamuna oli saanud lasteaia-ealiseks, siis otsustasingi, et on õige hetk alustada oma ettevõttega. Selle otsusega olen väga rahul.

Millal oma mahlakojaga algust tegite?

Õunamahla pressimise teenust pakun alates 2017. aastast. Siis alustasin oma ettevõttega, mis tegeleb puuviljade kasvatamisega ja õunamahla valmistamisega. Tootmisega alustamiseks sain rahalist toetust Tartumaa Arendusseltsilt. Renoveerisin tühjalt seisma jäänud lehmalauda tootmisruumideks, ostsin õunamahla valmistamiseks vajalikud masinad ja alustasin tööd. Esimese õunaaia istutamiseni jõudsin alles 2020. aastal, sest siis sain kätte ette tellitud 1300 õunapuuistikut. 2022. aastal alustasin Tartu – Viljandi maantee äärde teise õunaaia rajamist, sinna planeerin istutada kokku 1700 viljapuud.

Hetkel on talus õunaaeda 7 ha jagu ja seal kasvab veidi üle 2000 viljapuu. Osa Viljandi maantee äärde rajatud aiast on veel istutamata: istikud on küll tellitud, aga nende kättesaamine võtab aega. Kui õunaaia istutamine paari aasta pärast lõppeb, siis on talul kokku 9 ha viljapuuaeda 3000 viljapuuga.

Mis sorti õunu kasvatate?

Kuigi inimesed hindavad väga kuldrenetti, on minu aias olemas palju teisi ja tegelikult sama häid õunasorte: Liivika, Kasper, Suure-Jaani suveõun, Talvenauding. Aed on mahe ja seal ei kasutata taimekaitsevahendeid ega mineraalväetisi, viljapuid väetan hobusesõnnikuga, mida saan naabritelt hobusekasvatajatelt. Saaki hakkab

stmäe on mahla-aastaga rahul

viljapuuaed andma neljandast-viiendast aastast. Sellel aastal jäin ma õunasaagist täielikult ilma kevadiste külmade tõttu, järgmisel aastal loodan saada oma aiast juba korralikku õunasaaki.

Maheaiast saab ilusaid söögiõunu, oluline on lõigata puud piisavalt hõredaks, siis jõuab päikesevalgus ja -soojus viljapuudeni ning see on parim vilju kahjustavate haiguste ennetamiseks. Kahjurite ennetamiseks kõplan puude võraaluseid, siis ei saa kahjurid seal ennast sisse seada ja paljuneda. Maheaias on saak väiksem ja käsitööd rohkem, kuid samas on kõik lihtne ja jätkusuutlik. Kui ökosüsteem on välja kujunenud, siis suudab ta ennast ise hoida ja kaitsta.

Kuidas olete elukohaga rahul? Millised on Pihval elamise plussid ja miinused? Kas võrreldes varasemaga on elu muutunud?

Elukohaga Pihva külas olen väga rahul: elan linna lähedal talus, mis tähendab, et saan elada maaelu ja samal ajal käia linnas poodides, trennides, kontserditel, teatris. Seda, et Pihva on osa Tartu linnast, on tunda hoogsast elamuehitusest, eelkõige Märjal. Suurim muutus on Märjal Coop-i poe avamine, mis on väga mugav, saab kodu lähedal poes käia.

Kui suur on pere ja millega abikaasa ja lapsed tegelevad?

Peres on kolm last, kellest kaks suuremat õpivad Tartu ülikoolis ja väike pesamuna on veel kodus, õpib kolmandas klassis. Abikaasa on lõpetanud maaülikoolis agronoomia eriala ja tegeleb teraviljakasvatusega, kasvatab erinevaid tera- ja kaunvilju.

Milline näeb välja teie pere tavaline päev novembris?

Novembris on kõikide talutöödega ühele poole saadud ja on palju vaba aega. Viimased viis aastat käime abikaasaga alates novembrist kuni aprillini mitu korda nädalas tantsuklubis trennis. Õpime seal nii standard- kui ladina tantse. Mõlemad stiilid on head tantsida, aga kui ladina rütmid kõlavad, siis tuleb eriti positiivne emotsioon ja hoog sisse. Kuna peres on väike terjeri kutsikas, siis käime mitu korda nädalas temaga jalutamas nii metsas kui ka linnas parkides.

Millised on teie pere jõulutraditsioonid?

Jõulude ajal tuleb kogu pere kokku. Tulevad suuremad lapsed ja abikaasa Märdi vend perega, kes elab Saksamaal, tuleb koju käima. Jõululaupäeval istume kõik koos jõululauas ja jagame kingitusi.

Küsitles **Helle Tolmoff**

Fotod: erakogu

Uuetalu maaüksuse planeering läheb avalikule väljapanekule

Linnavalitsus võttis vastu ja suunas avalikule väljapanekule Uuetalu maaüksuse ja lähiala detailplaneeringu, millega on võimalik ala jagada kuni üheksaks lao- ja tootmishoone maa krundiks (ühel krundil on lubatud kuni 25% ulatuses kaubandus-, toitlustus- ja teenindushoone maa sihtotstarve). Hoonete suurim lubatud ehitisealune pind jääb vahemikku 1282–1988 m², suurim lubatud absoluutkõrgus on 63,00 m. Juurdepääs planeeritavatele kruntidele on lahendatud Ravila tänavalt. Planeeritav maa-ala suurusega u 2,7 ha asub Tähtvere külas Ravila tänava lõpus Tallinn-Tartu maantee läheduses.

Planeeringulahendus arvestab Tartu linna üldplaneeringus sätestatud põhimõtetega ja selle realiseerimine aitab kaasa Ravila tänava äärse ettevõtluspiirkonna arenemisele.

Detailplaneeringu avalik väljapanek toimub 11.–27. detsembril 2023 Tartu infokeskuses raekojas ja Tartu linna kodulehel www.tartu.ee.

Ühistranspordiuuring ootab vastajaid

Tallinna Tehnikakõrgkooli IV kursuse tudeng on tegemas uurimustööd Vorbuse ja Kardla piirkonna ühistranspordi kohta (liinid 31/31R ja varasem nõudeliin). Selleks on koostatud küsimustik, mille vastamisele kulub 7–10 minutit. Küsimustik palutakse täita antud piirkonnaga seotud inimestel, vaatamata sellele, kas nad kasutavad ühistransporti või ei.

Küsimustik on kättesaadav lingil: https://docs.google.com/forms

Foto: Marika Kõsbi

Jäätmete liigiti kogumise nõue puudutab uuest aastast kõiki kinnistuid

Alates 1. jaanuarist 2024 on biojäätmete eraldi kogumine ja selleks eraldi mahuti paigaldamine kohustuslik kõikidel kinnistutel.

Biojäätmed tuleb jäätmevedajale üleandmiseks koguda selleks ettenähtud jäätmekonteinerisse. Konteineri peavad soetama iga kinnistu elanikud ise – kas ostes selle mahuteid müüvast ettevõttest, rentides mõnest jäätmeveofirmast või oma jäätmevedaja käest. Konteineri miinimumsuuruseks on 80 l, väiksemaid mahuteid ei saa jäätmeveoauto tõstemehhanismi abil tühjendada. Biojäätmete konteineri tühjendamiseks tuleb võtta ühendust jäätmevedaja AS-iga Eesti Keskkonnateenused ning teha muudatus oma jäätmeveolepingusse: tellida biojäätmete mahuti tühjendamise teenus ja määrata veosagedus.

Biojäätmed võib konteinerisse paigutada lahtiselt, paberkotis või biolaguneva kilekotis (tavaline kilekott ei sobi). Tartu linnas võib biojäätmete konteinerisse panna nii köögi- kui ka aiajäätmeid. Biojäätmete köögis kogumiseks võiks kasutada väiksemat anumat (ämbrike, kastike või karp), mida on käepärane välja viia. Kõige parem oleks, kui biojäätmeid kogutakse anumasse lahtiselt ning kallatakse need nii suurde konteinerisse. Soovi korral võib anumat vooderdada näiteks paberkoti või biolaguneva kilekotiga, kuid kasutada ei või tavalisi kilekotte.

Biojäätmed on:

- toidujäätmed (nt riknenud toit ja toidujäätmed, sh riknenud puu- ja köögiviljad ning nende koored, liha- ja kalajäätmed, kalaluud, muna- ja pähklikoored, kohvipaks)
- aiajäätmed: rohi, lehed, väiksed oksad, lõikelilled ja potita toataimed.
- muud: majapidamispaber, kohvifiltrid

Biojäätmete üleandmise kohustusest saavad vabastust taotleda ehk ennast kompostijaks vormistada üksikelamute ja kuni 10 korteriga kinnistute omanikud, kes korraldavad ise oma kinnistul tekkivate toidujäätmete kompostimise. Kompostimiseks tuleb kasutada kahjurite eest kaitstud kinnist (kaanega) kompostrit, mis on piisavalt suur, et aasta jooksul tekkivad jäätmed ära mahutada. Vabastuse taotluse saab esitada Tartu linna kodulehel www.tartu.ee/jaatmeinfo.

Neil tartlastel, kes said linnalt KIKi projekti raames kiirkompostri ning soovivad kompostijana jätkata, ei ole vaja uut taotlust esitada. Nende kinnistute andmed on registris juba olemas.

Alates uuest aastast on segaolmejäätmete kogumismahutitesse keelatud panna jäätmeid, mille liigiti kogumine on kohustuslik (toidujäätmed, paber jm liigiti kogutavad jäätmed).

Segaolmejäätmete üle sorteerimine on võimatu biojäätmete tõttu, mis rikuvad teised jäätmed ära, muutes need märjaks ja lögaseks. Praegu lähevad biojäätmete sisaldusega segaolmejäätmed põletusse või ladestatakse prügilasse, kuid need ei ole head lahendused, sest niisked biojäätmed vähendavad põletamise tõhusust ning tekitavad prügilas gaasi, mis kahjustab meie kliimat. Biojäätmeid eraldi kogudes saame kahju asemel aga kasu: neist toodetakse kompostmulda ja biogaasi, kompostimisel hoitakse toitained ringluses, nii et võime vähem mineraalväetisi kasutada. Biogaas on keskkonnasõbralik sõidukiküte.

Uuringute kohaselt tekib meie kodudes enim bio- ja pakendijäätmeid, mida leidub praegu segaolmejäätmetes vastavalt 30% ja 40%.

Helle Tolmoff

Aiataimede talvine kaitse

Parim talvekate taimedele on eelnevalt mõõdukalt külmunud maapinnale õigel ajal sadanud kohev lumevaip, mille all pinnas sulab alles kevadel pärast lume minekut.

Mõned nõuanded:

- Ulukite eest tuleks kaitsta viljapuid, nõiapuid, iilekseid, noori tammesid, vahel ka jugapuid jt.
- Talvekülma eest tuleks kaitsta õrnemaid, Eestis probleemselt talvituvaid taimi nagu viinapuud, roosid, enamik elulõngasid, aprikoosipuud, maguskirsipuud, mandlipuud.
- Näriliste eest kaitseb õuetaimi kõige parmini kuuseokstega katmine. Roosidel tuleks eemaldada viimased lehed, lõigata tagasi puitumata varred ja põimida põõsas kuuseokstega läbi. Tugevate külmade eel võib peale puistata õhukuiva rabaturvast.
- Tähelepanelik tasub olla kuiva kasvukohta eelistavate taimede suhtes. Rohtlaliilia, tääkliilia ja mõned nõmmeaia taimed ei talu talvel sademeid, kui need tulevad vihmana. Seega tuleks neid pealt kaitsta sademete eest, samas peab kate laskma hingata.
- Kasutades katmiseks varjutuskangast, ei tohiks seda paigaldada nii, et kangas puutub vahetult vastu taime võra. Taimele tuleb ehitada ümber puitkarkass, paigaldada sellele varjutuskangas, mille alaserv kinnitada klambritega maa külge, et tuul kangast minema ei viiks.
- Üldjuhul võib õuetaimede talvekatted kevadel eemaldada pärast pinnase sulamist ja kui päevane õhutemperatuur on püsivalt üle nullkraadi. Viljapuude tüvikaitsed eemaldatakse siis, kui looduses on alanud rohukasv ja jänesed ei otsi enam aiast suupoolist, so maikuu algul.

Lembit Kaarna
lilleaednik

Jõulupidu

Järve tee 8, Ilmatsalu

KAVAS:

Esinevad Rõõmsad Täpid
Töötoad: käsitöö ja piparkookide kaunistamine
Avatud on fotonurk
Erinevad mängud ja palju muud

Haara kaasa sularaha, sest jõulupeol on ka HEATEGEVUSLIK JÕULUKOHVIK!

27. detsember kell 18–20

TULE KOGU PEREGA!

ILMATSALU NOORTEKESKUS
TARTU NOORSOOTÖÖ KESKUS

ILMATSALU HUVIKESKUS

HEATEGEVUSLIK Jõulukohvik

Jõulupeol on avatud jõulukohvik, mille tulu läheb heategevuseks.
Millisele organisatsioonile? See selgub peo lõpus meie kõigi panusest tulenevalt.

ÜLESKUTSE

Küpseta heast südamest üks imemaitsev kook, tort, kringel või suisa kuhjaga pirukaid ning too see endaga jõulupeole kaasa!

Või valdad mõnda muud käsitööoskust ning soovid, et just Sinu valmistatud esemest teenitud tulu jõuaks heategevuseni, haara see kaasa!

soovid panustada? anna endast märku, et teaksime arvestada ;)
Elen.Hermanson@tartu.ee või 5303 5616

TARTU

Väljaandja: Tartu linnavalitsus
Kaastööd ja levi: Lembit Kaarna, OÜ Aiasõber, tel 551 0131, lembit@aiasober.ee
Toimetaja: Helle Tolmoff, tel 529 4297, Helle.Tolmoff@tartu.ee
Küljendus ja trükk: Ecoprint